

Rapport:
Utbildnings- och
övningsstrategi för
krisberedskap 2017-2021
Sektorn Elektronisk kommunikation

Utbildnings- och övningsstrategi för krisberedskap 2017-2021

Sektorn Elektronisk kommunikation

Rapportnummer

PTS-ER-2017:02

Diarienummer

16-7742

ISSN

1650-9862

Författare

Christina Hedlund (projektledare)

Post- och telestyrelsen

Box 5398

102 49 Stockholm

08-678 55 00

pts@pts.se

www.pts.se

Förord

Digitaliseringen av samhället är en stark, tydlig och viktig samhällstrend. Förväntningarna på bra täckning – överallt och hela tiden – både gällande internet- och telefontjänster, är därför mycket höga och fortsätter att öka. Vidare har det säkerhetspolitiska landskapet förändrats snabbt och en ny hotbild har vuxit fram och som ett led i detta har Regeringen beslutat att återuppta planeringen för totalförsvaret

I syfte att inrikta sektorns utbildnings- och övningsverksamhet avseende krisberedskap, har PTS i ett nära samarbete med sektorn utvecklat denna utbildnings- och övningsstrategi som avser åren 2017-2021 och kommit fram till följande:

- Det är av stor vikt att sektorn elektronisk kommunikation förbereder sig för att hantera alla typer av händelser från kriser orsakade av extraordinära händelser till högsta beredskap.
- All utbildning och övning under perioden 2017-2020 ska syfta till att förbereda sektorn inför Totalförvarsövning 2020.
- År 2021 ägnas huvudsakligen till utvärdering av krisberedskapsförmågan i sektorn och till genomförande av Telö 21.
- Självskattning och kontinuerlig utvärdering av förmågan är central för sektorn.

Målet är att PTS och sektorn med stöd av strategin ska kunna planera och fastslå mål och aktiviteter för att öka krishanteringsförmågan hos berörda aktörer samt sektorn som helhet.

Catarina Wretman
Tf. Generaldirektör

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	6
Abstract	8
1 Inledning	11
1.1 Bakgrund	11
1.2 Målgrupp	13
1.3 Metod	13
2 Krisberedskap, Civilt försvar och Säkerhetsskydd	14
2.1 Kort om roller samt lagrum relaterat till sektorn och krisberedskap	14
2.2 Krisberedskap	14
2.2.1 <i>Förmåga att hantera extraordinära händelser i fredstid</i>	15
2.2.2 <i>Förmåga att hantera höjd beredskap - Civilt försvar</i>	15
2.2.3 <i>Förmåga att upprätthålla ett gott säkerhetsskydd</i>	16
3 Utvecklingsbehov	17
3.1 Externa aktörers identifierade behov och krav	17
3.1.1 <i>MSB och Försvarmakten – Grundsynen</i>	17
3.1.2 <i>Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)</i>	19
3.2 Översiktlig sammanställning av behov som framkommit vid genomförda intervjuer	19
3.2.1 <i>Extraordinära händelser i fredstid</i>	19
3.2.2 <i>Höjd beredskap</i>	20
3.2.3 <i>Säkerhetsskydd</i>	20
3.3 Behov som identifierats i tidigare övningar	21
4 Strategiska mål 2017-2021	22
4.1 Övergripande principer för perioden 2017-2021	22
4.2 Mål 1: Sektorn ska upprätthålla och utveckla sin förmåga att leda, samverka och kommunicera i extraordinära händelser	22
4.3 Mål 2: Sektorn ska under perioden 2017-2021 bredda kunskapen om krisberedskapen i sektorn genom att involvera fler aktörer och fler roller från samma aktörer	23
4.4 Mål 3: Under perioden ska sektorn ha förtydligat oklarheter i samhället kring roller, förväntningar och möjligheter avseende lägesbilder i en extraordinär händelse	23
4.5 Mål 4: Sektorn ska under perioden bidra till utvecklingen av samhällets förmåga att prioritera samhällsviktig verksamhet - vid extraordinära händelser och i höjd beredskap	24
4.6 Mål 5: Innan Totalförsvarsövning 2020 ska sektorns aktörer ha god kunskap om civilt försvar och god förmåga att uppnå de krav som ställs	24
4.7 Mål 6: Innan Totalförsvarsövning 2020 ska sektorns aktörer ha god kunskap om samhällets aktörers roller och ansvar i höjd beredskap	25
4.8 Mål 7: NTSG:s samarbete ska innan 2020 ha organiserats så att det även passar höjd beredskap och det nya säkerhetspolitiska läget	25
4.9 Mål 8: Sektorns aktörer ska under perioden 2017-2021 uppnå en nivå av säkerhetsskydd anpassad till det förändrade säkerhetspolitiska läget	26
5 Aktiviteter och utvärdering	27
5.1 Övergripande utbildningar och övningar i PTS regi	27

5.1.1	<i>Utbildningar</i>	27
5.1.2	<i>Övningar som berör sektorn</i>	27
5.2	Förväntningar på sektorns enskilda aktörer	28
5.3	Utvärdering	28
	Litteratur	29
	Bilaga 1. Utbildnings- och övningsaktiviteter i den gemensamma grundsynen	30
	Bilaga 2. Ingångsvärden för implementering av strategin	31

Sammanfattning

Digitaliseringen av samhället är en stark, tydlig och viktig samhällstrend. Förväntningarna på bra täckning – överallt och hela tiden – både gällande internet- och telefontjänster, är därför mycket höga och fortsätter att öka. Vidare har det säkerhetspolitiska landskapet förändrats snabbt och en ny hotbild har vuxit fram. Som ett led i detta har Regeringen beslutat att återuppta planeringen för totalförsvaret

Det är av stor vikt att sektorn elektronisk kommunikation förbereder sig för att hantera alla typer av händelser från kriser orsakade av extraordinära händelser till högsta beredskap. Att sektorns aktörer löpande utbildas och övas är en central del i detta arbete. I syfte att inrikta sektorns utbildnings- och övningsverksamhet avseende krisberedskap, har PTS i ett nära samarbete med sektorn utvecklat denna utbildnings- och övningsstrategi och kommit fram till följande. All utbildning och övning under perioden 2017-2020 ska syfta till att förbereda sektorn inför Totalförvarsövning 2020. År 2021 ägnas huvudsakligen till utvärdering av krisberedskapsförmågan i sektorn och till genomförande av Telö 21. Självskattning och kontinuerlig utvärdering av förmågan är en central del för sektorns implementation av strategin. Strategin ska revideras minst en gång under perioden 2017-2021 eller oftare om behov föreligger. Åtta strategiska mål för utbildning och övning har identifierats.

Mål 1: Sektorn ska upprätthålla och utveckla sin förmåga att leda, samverka och kommunicera i extraordinära händelser

Specifikt utpekade utvecklingsområden är stabsmetodik och kriskommunikation till allmänheten och media. Sektorn behöver även utveckla sin samverkan med geografiskt områdesansvariga. Generellt kan sektorns kunskap om samhällets krisberedskap också förbättras. Sektorns förmåga att agera i en situation helt utan el och tele bör också provas skarpt i en övning.

Mål 2: Sektorn ska under perioden 2017-2021 bredda kunskapen om krisberedskapen i sektorn genom att involvera fler aktörer och fler roller från samma aktörer

För att ha en hög sektorsövergripande krisberedskapsförmåga är det viktigt att krisberedskapsförmågan hos samtliga samhällsviktiga aktörer säkerställs. Det är också viktigt att förutom att utbilda och öva säkerhetsansvariga hos aktörerna även utbilda andra målgrupper såsom exempelvis deras ledningsgrupper i krisberedskap.

Mål 3: Under perioden ska sektorn ha förtydligat oklarheter i samhället kring roller, förväntningar och möjligheter avseende lägesbilder i en extraordinär händelse

Det finns ett behov att förtydliga vissa aspekter kring skapandet och förmedlingen av lägesbilder. Genom att klargöra vad som förväntas och vad som är möjligt, inte minst utifrån informationsdelningsperspektivet av sekretessbelagda uppgifter, kan lägesbilderna skapa mer nytta.

Mål 4: Sektorn ska under perioden bidra till utvecklingen av samhällets förmåga att prioritera samhällsviktig verksamhet I händelse av avbrott är det önskvärt att kunna prioritera samhällsviktig verksamhet i återställningsarbetet. Vid extraordinära händelser finns inget lagrum som styr vad som ska prioriteras, och återställningen görs i enlighet med de kundavtal som finns. Samhällsviktiga verksamheter behöver bättre kunskap kring vad som påverkar operatörer i dess prioritering vid återställning. Vid höjd beredskap träder lagar in som möjliggör en mer central prioritering i återställningsarbetet. Här behöver aktörer utbildas och olika scenario övas.

Mål 5: Innan Totalförsvarsövning 2020 ska sektorns aktörer ha god kunskap om civilt försvar och god förmåga att uppnå de krav som ställs

För att uppnå god förmåga inom civilt försvar behöver sektorns aktörer höja sin kunskap kring civilt försvar så att de kan möta de nya kraven som ställs. I detta ligger att sektorns aktörer ska vara väl förberedda inför Totalförsvarsövning 2020.

Mål 6: Innan Totalförsvarsövning 2020 ska sektorns aktörer ha god kunskap om samhällets aktörers roller och ansvar i höjd beredskap

Vid höjd beredskap förändras roller och ansvar i samhället. Aktörerna i sektorn behöver höja kunskapen om hur ansvar och mandat ser ut i samhället vid skärpt beredskap och högsta beredskap.

Mål 7: NTSG:s samarbete ska innan 2020 ha organiserats så att det även passar höjd beredskap och det nya säkerhetspolitiska läget

Arbete med att utreda NTSG verksamhet vid höjd beredskap och krig pågår. Om det visar sig att NTSG ska verka under beredskap och krig ska utbildning och övning inriktas på att NTSG ska kunna möta de behov som identifieras i samband med det arbete som genomförs under ramen för civilt försvar

Mål 8: Sektorns aktörer ska under perioden 2017-2021 uppnå en nivå av säkerhetsskydd anpassad till det förändrade säkerhetspolitiska läget

På grund av det säkerhetspolitiska läget blir säkerhetsskydd allt viktigare för sektorn och samhället i stort och en anpassad nivå behöver uppnås.

PTS planerar tre sektorsövningar under perioden 2017 - 2021. Sektorn kommer under perioden även att delta i Totalförsvarsövning 2020 och representeras i Aurora 2017 och i Samö-övningarna 2018 och 2020 samt i andra sektors övningar. Vid PTS-arrangerade utbildningar och övningar förväntar sig PTS att sektorns aktörer genomför aktiviteten i enlighet med de för det specifika tillfället fastslagna målsättningarna. När det gäller aktörers enskilda krisberedskapsförmåga ligger ansvaret på aktörerna själva. Det gäller exempelvis ansvaret för att relevant personal utbildas och övas. PTS uppmuntrar därför sektorns aktörer att driva en egen, kompletterande utbildnings- och övningsverksamhet som är i linje med denna strategi.

Abstract

Digitisation of society is a strong, clear and important social trend. Therefore, customers have very high expectations of good coverage – in all locations, at all times – for both Internet and telephone services, and these expectations are continuing to grow. Moreover, the landscape in terms of security policy has changed quickly and a new threat has emerged. As part of this, the Government has decided to resume the planning for the total defence service.

It is extremely important for the electronic communications sector to prepare itself for dealing with all types of incidents, from crises caused by extraordinary incidents to the highest state of alert. Ongoing training and exercise operations for stakeholders in the sector are a central element of this work. The Swedish Post and Telecom Authority has worked in close partnership with the sector to develop this training and exercise strategy with a view to focusing training and exercise operations in the sector in respect of emergency response management, and the following has been devised.

All training and exercise operations between 2017 and 2020 must aim to prepare the sector ahead of the Total Defence Exercise in 2020. 2021 will mainly be devoted to evaluating the emergency response capacity in the sector and the implementation of Telö 21. Self-assessment and regular evaluation of capacity are central to the sector's implementation of the strategy. The strategy must be revised at least once between 2017 and 2021, or more frequently if necessary. Eight strategic targets have been identified for training and exercise operations.

Target 1: The sector must maintain and develop its ability to lead, interact and communicate in the event of extraordinary incidents

Staff methodology and crisis communication with the media and the general public are specifically indicated development areas. The sector also needs to develop its interaction with geographical area managers. In general, the sector's knowledge of society's emergency response management can also be improved. The sector's ability to act in a situation in which there is absolutely no access to power and telecommunications should also be tested live in exercise.

Target 2: The sector must extend its knowledge of emergency response management in the sector between 2017 and 2021 by involving more stakeholders and more roles from the same stakeholders

To maintain a high level of emergency response capacity throughout the sector, it is important to guarantee the emergency response capacity of all

stakeholders important to society. Besides providing training and exercises for stakeholders' safety officers, it is also important to train other target groups – such as their management teams – on emergency response operations.

Target 3: During the period, the sector must have clarified any unclear points in society with regard to roles, expectations and opportunities in respect of situation images in the event of an extraordinary incident

There is a need to clarify certain aspects relating to the creation and procurement of situation images. The situation images can create greater benefit by clarifying what is expected and what is possible, not least from an information sharing perspective in respect of confidential details.

Target 4: During the period, the sector must assist with the development of society's ability to prioritise operations that are important to society

In the event of failure, it is desirable to be able to prioritise operations that are important to society as part of the recovery work. In the case of extraordinary incidents, there is nothing in law to control what is to be prioritised, and recovery takes place in accordance with the existing customer agreements. Operations important to society need better knowledge of what affects operators in this prioritisation in the case of recovery. In heightened alert situations, laws come into play which facilitate more central prioritisation in respect of recovery work. Stakeholders need training in this respect, and various scenarios need to be practised.

Target 5: Prior to the Total Defence Exercise in 2020, stakeholders in the sector must have a good knowledge of civil defence and a good ability to meet the demands made

To achieve a good ability in respect of civil defence, stakeholders in the sector need to enhance their knowledge of civil defence so that they can meet the new demands made. This includes stakeholders in the sector being well prepared prior to the Total Defence Exercise in 2020.

Target 6: Prior to the Total Defence Exercise in 2020, stakeholders in the sector must have a good knowledge of the roles and responsibilities of society's stakeholders in heightened alert situations

Roles and responsibilities in society change in heightened alert situations. Stakeholders in the sector need to enhance their knowledge of the structure of responsibilities and mandates in society in the event of heightened alert situations and the highest state of alert.

Target 7: The National Telecommunications Coordination Group's partnership must have been organised by 2020 so that it also fits in with heightened alert situations and the new situation in terms of security policy

Work is in progress on investigating the National Telecommunications Coordination Group's activities in heightened alert situations and times of war. If it turns out that the National Telecommunications Coordination Group has to operate in alert situations and times of war, training and exercise operations must be focused on ensuring that the National Telecommunications Coordination Group is able to meet the needs identified in connection with the work carried out within the scope of civil defence.

Target 8: Between 2017 and 2021, stakeholders in the sector must achieve a level of security protection which is adapted to the changed situation in respect of security policy

Due to the situation in respect of security policy, security protection is becoming more and more important for the sector and society in general, and an adapted level needs to be attained.

The Swedish Post and Telecom Authority is planning three sector exercises between 2017 and 2021. During the period, the sector will also participate in the Total Defence Exercise in 2020 and be represented in Aurora 2017 and the Samö exercises in 2018 and 2020, as well as in exercises in other sectors. In the case of training courses and exercises organised by the Swedish Post and Telecom Authority, the Swedish Post and Telecom Authority expects stakeholders in the sector to implement the activity in accordance with the objectives specified for the case in question. As regards stakeholders' individual emergency response capacity, responsibility for this rests with the stakeholders themselves. This is applicable to responsibility for ensuring that relevant personnel receive training and complete exercises, for example. Therefore, the Swedish Post and Telecom Authority encourages stakeholders in the sector to implement their own supplementary training and exercise operations in line with this strategy.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Digitaliseringen av samhället är en stark, tydlig och viktig samhällstrend. Mängden datakommunikation ökar ständigt och innovationstakten är mycket hög. Tidigare nedkopplade maskiner och accessoarer, såsom bilar och klockor, kommer kräva eller kräver redan nu i vissa fall uppkoppling för att fungera. För två år sedan talade man om 55 miljarder kopplingar maskin-till-maskin, nu arbetar man efter hypotesen 85 miljarder i en nära framtid. Den nya tekniken medför nya möjligheter men också nya risker.

Datalagringstrenden rör sig dessutom i större utsträckning mot molnet vilket innebär att det krävs ständig uppkoppling för dataåtkomst, samtidigt som användare i större utsträckning använder streamingtjänster i vardagen vilket ökar kraven på överföringskapacitet. Förväntningarna på bra täckning – överallt och hela tiden – både gällande internet- och telefontjänster, är därför mycket höga.

Den snabba digitaliseringen medför att även samhällsviktiga verksamheters kritiska beroende av elektronisk kommunikation ökar. SOS-alarm, el- och vattenförsörjning och trygghetslarm är bara några exempel på samhällsfunktioner som är beroende av elektronisk kommunikation. Ett mer nytillkommet exempel på beroenden är Sveriges vision att år 2025 vara bäst i världen på att nyttja e-hälsans och digitaliseringens möjligheter i syfte att underlätta god och jämlik vård och välfärd. Införandet av e-hälsa kommer att ställa ökade krav på elektroniska kommunikationers informationssäkerhet.

Vidare har det säkerhetspolitiska landskapet förändrats snabbt och en ny hotbild har vuxit fram. Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) *Nationella risk- och förmågebedömning 2016*¹ lyfter påverkanskampanjer, informationskrigsföring, terrorism och hot inom cybersäkerhetsområdet som viktiga risker att hantera.

Regeringen redovisade i propositionen Försvarspolitisk inriktning Sveriges försvar 2016-2020 (prop. 2014/15:108) bl.a. säkerhets- och försvarspolitiska utgångspunkter för perioden 2016-2020. I propositionen angav regeringen bl.a. att totalförsvarets förmåga inför och vid ett angrepp behöver stärkas och att planeringen för totalförsvaret därför behöver återupptas.

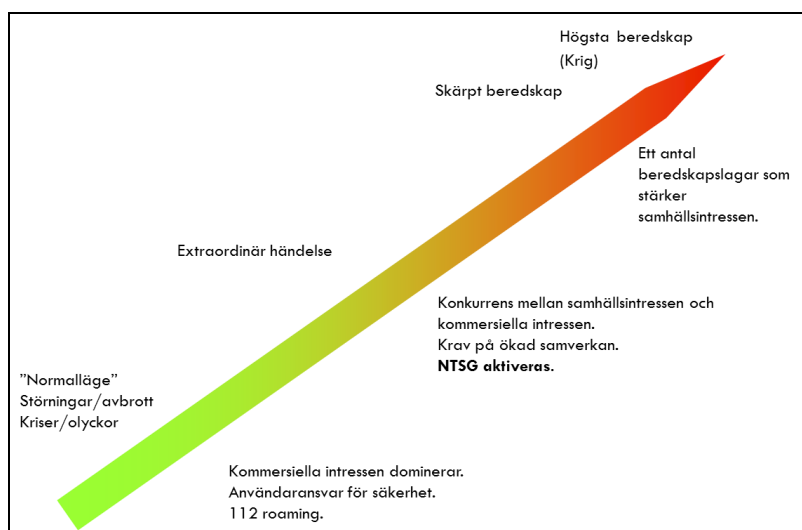
¹ MSB (2016), *Nationell Risk- och Sårbarhetsbedömning*, 2015-1464

Regeringen föreslog vidare att målet för det civila försvaret ska vara att värna civilbefolkningen, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och bidra till Försvarmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld. Regeringen betonade att de tre delarna i målet för det civila försvaret är ömsesidigt förstärkande.

Det angavs att det i nuläget är av särskild betydelse att planeringen av det civila försvarets bidrag till Försvarmaktens operativa förmåga vid höjd beredskap och då ytterst i krig omhändertas.

Regeringen angav vidare att det civila försvaret inledningsvis inom ramen för befintliga resurser bör prioritera uppgiften att planera stöd till Försvarmakten vid höjd beredskap. Den största förändringen mellan förutsättningarna vid framtagandet av denna strategi mot förutsättningarna vid framtagandet av den tidigare utbildnings- och övningsstrategin för perioden 2013-2015 är således det återupptagna kravet på totalförsvaret förorsakat av det förändrade säkerhetspolitiska läget.

Sammantaget är det av stor vikt att sektorn elektronisk kommunikation fortsatt utvecklar sitt krisberedskapsarbete utifrån dessa nya krav och förbereder sig för att hantera alla typer av händelser längs med hotskalan (se figur 1). Att sektorns aktörer löpande utbildas och övas är en central del i detta arbete.

Figur 1: Hotskalan – sektorn måste nu förbättra förmågan att hantera händelser högre upp på hotskalan – höjd beredskap

Utifrån ovanstående och i syfte att inrikta sektorns utbildnings- och övningsverksamhet avseende krisberedskap, har PTS i ett nära samarbete med sektorn utvecklat denna utbildnings- och övningsstrategi för perioden 2017- 2021.

1.2 Målgrupp

PTS Utbildnings- och övningsstrategi riktar sig mot organisationer som bedriver verksamhet inom sektorn elektronisk kommunikation samt den egna myndigheten.

1.3 Metod

För att kartlägga behov och förmågor samt ge en bild av områden där krisberedskapen kan förbättras genom utbildning och övning har intervjuer genomförts med representanter från operatörer, myndigheter och andra organisationer. Totalt genomfördes ett 20-tal intervjuer. Innan strategin slutligen fastställdes lämnades den som remiss till NTSG samt internt på PTS.

2 Krisberedskap, Civilt försvar och Säkerhetsskydd

2.1 Kort om roller samt lagrum relaterat till sektorn och krisberedskap

PTS är en förvaltningsmyndighet med ansvar inom postområdet och området för elektronisk kommunikation. Myndigheten ska verka för att målen inom politiken för informationssamhället uppnås.² PTS ansvarar för att främja tillgången till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer, inbegripet att tillse att samhällsomfattande tjänster finns tillgängliga. PTS ansvarar också för att samordna och stödja aktörer som bedriver samhällsviktig verksamhet i sektorn elektronisk kommunikation. Ansvaret gäller både vid normala förhållanden och vid kris eller höjd beredskap.

Enligt Förordning (2015:1053)³ om totalförsvar och höjd beredskap samt Förordning (2015:1052)⁴ om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap ska PTS ansvara för att minska sårbarheten i samhället och utveckla en god förmåga att hantera sina uppgifter under fredstida krissituationer och höjd beredskap.

Vid höjd beredskap ska enligt Lag (1992:1403)⁵ om totalförsvar och höjd beredskap de enskilda organisationer och företag som enligt överenskommelse eller på annan grund är skyldiga att fortsätta sin verksamhet i krig vidta de särskilda åtgärder i fråga om planering och inriktning av verksamheten, tjänstgöring och ledighet för personal samt användning av tillgängliga resurser som är nödvändiga för att de under de rådande förhållandena skall kunna fullgöra dessa skyldigheter. De av sektorns aktörer som har sådan verksamhet är således skyldiga att fullfölja lagens krav.

2.2 Krisberedskap

Förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap⁶ definierar krisberedskap som:

² Förordning (2007:951) med instruktion för Post- och telestyrelsen

³ 11§ Förordning (2010:1053) om totalförsvar och höjd beredskap

⁴ Förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap

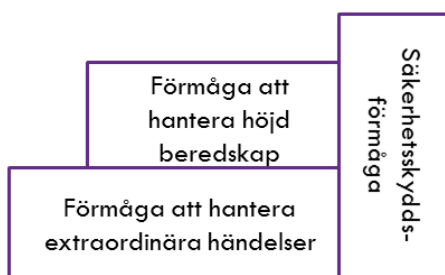
⁵ Lag (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap

⁶ Förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap

”Förmågan att genom utbildning, övning och andra åtgärder samt genom den organisation och de strukturer som skapas före, under och efter en kris förebygga, motstå och hantera krissituationer.”

Krisberedskap syftar således på förmågan att förebygga, motstå och hantera händelser över hela hotskalan – från extraordinära händelser i fredstid till höjd beredskap (se figur 1). Förmåga att upprätthålla ett gott säkerhetsskydd kan också ses som en del av krisberedskapsförmågan på så sätt att en god säkerhetsskydds-förmåga ökar förmågan att förebygga, upptäcka och hantera exempelvis cyberattacker och terrorattentat (se figur 2).

Sektorn har under de senaste åren systematiskt ökat sin förmåga att hantera extraordinära händelser i fredstid genom utbildning och övning vilket ger en god grund för att kunna hantera även höjd beredskap.

Figur 2: Krisberedskap - förmågan att förebygga, motstå och hantera krissituationer

2.2.1 Förmåga att hantera extraordinära händelser i fredstid

En extraordinär händelse definieras enligt Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap⁷: ”Som en sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser”. Mer konkreta exempel på extraordinära händelser är till exempel naturhändelser, avbrott i dricksvattenförsörjning eller pandemier.

2.2.2 Förmåga att hantera höjd beredskap - Civilt försvar

Regeringen har i den försvarspolitiska inriktningen för 2016 - 2020 beslutat att återuppta planeringen för totalförsvar.⁸ Civilt försvar (som är en del av

⁷ Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

⁸MSB, Försvarsmakten (2016), *Sverige kommer att möta utmaningarna – Gemensamma grunder (grundsyn) för en sammanhängande planering av totalförsvaret*, FM2016-13584:3, MSB2016-25

totalförsvaret) innebär att, för samhället relevanta aktörer i Sverige vid höjd beredskap och krig, ska kunna⁹:

- (1) värna om civilbefolkningen
- (2) säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna
- (3) bidra till försvarsmaktens förmåga

Sektorn för elektronisk kommunikation har en stor uppgift i det civila försvaret både för att upprätthålla viktiga samhällsfunktioner och för att försvarsmakten ska kunna erhålla de tjänster/produkter som krävs i höjd beredskap.

2.2.3 Förmåga att upprätthålla ett gott säkerhetsskydd

Enligt säkerhetsskyddslagen (1996:627)¹⁰ avser termen säkerhetsskydd:

- (1) skydd mot spioneri, sabotage och andra brott som kan hota rikets säkerhet,
- (2) skydd i andra fall av uppgifter som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen och som rör rikets säkerhet
- (3) skydd mot terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott (terrorism), även om brotten inte hotar rikets säkerhet. Lag (2009:464)

Lagens¹¹ syfte är att hindra eller försvåra antagonistiska, säkerhetshotande aktiviteter. Detta görs genom kravställning av förebyggande åtgärder inom informationssäkerhet, tillträdesbegränsning och säkerhetsprövning i särskilt skyddsvärd verksamhet. Bestämmelserna om säkerhetsskydd gäller både statliga myndigheters och privata aktörers verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet eller behöver särskilt skydd mot terrorism.

⁹ MSB, Försvarsmakten (2016), *Sverige kommer att möta utmaningarna – Gemensamma grunder (grundsyn) för en sammanhängande planering av totalförsvaret*, FM2016-13584:3, MSB2016-25

¹⁰ Säkerhetspolisen (2010), *Säkerhetsskydd – en vägledning*

¹¹ IBID

3 Utvecklingsbehov

Nedan redogörs för externa aktörers krav och behov, de utvecklingsbehov som identifierats vid tidigare övningar samt de behov som framkommit i intervjuerna.

3.1 Externa aktörers identifierade behov och krav

Myndigheter och andra aktörer arbetar med att identifiera behov och krav kopplat till totalförsvaret. MSB och Försvarsmakten är ledande i arbetet tillsammans med FOI. Nedan redogörs kortfattat och översiktligt vad dessa aktörer kommit fram till avseende behov inom civilt försvar fram till hösten 2016.

3.1.1 MSB och Försvarsmakten – Grundsynen

Enligt grundsynen¹² för totalförsvaret ska varje myndighet i sin verksamhet beakta totalförsvarets krav. Även privata företag som idag äger och/eller driver resurser som stödjer Sveriges försvarsförmåga ska enligt grundsynen beakta totalförsvarets krav och involveras i och förberedelserna för höjd beredskap.

Statliga myndigheter, kommuner, landsting och företag behöver enligt grundsynen¹³:

- (1) Redan i fredstid, ha förmåga att möta olika former av öppna och dolda påtryckningar som kan utövas med olika medel
- (2) Öka sin förmåga att identifiera och möta underrättelseverksamhet, cyberattacker och informationsoperationer mot landet
- (3) Öka sin förmåga att motstå ett väpnat angrepp mot Sverige från en kvalificerad motståndare

Aktörerna ska i sin planering för höjd beredskap utgå för Typfall 4 i FOIs Memo 5089 (2014-10-14)¹⁴.

De förmågor på en mer konkret nivå som grundsynen¹⁵ ser som viktiga att utveckla under perioden är samverkan och ledning, förmåga att göra svåra prioriteringar samt det civila samhällets förmåga att bidra till Försvarsmaktens

¹² MSB, Försvarsmakten (2016), *Sverige kommer att möta utmaningarna – Gemensamma grunder (grundsyn) för en sammanhängande planering av totalförsvaret*, FM2016-13584:3, MSB2016-25

¹³ IBID

¹⁴ IBID

¹⁵ IBID

operativa förmåga i höjd beredskap och krig. Nedan beskrivs något mer utförligt om dessa områden baserat på grundsynen.¹⁶

Samverkan och ledning inför och vid säkerhetspolitiska kriser i Sverige eller i vårt närområde ska enligt grundsynen kunna ske under störda förhållanden och med korta ledtider. Denna ledning och samverkan ska grunda sig på en analys av det som är mest skyddsvårt. I denna förmåga ingår enligt den gemensamma grundsynen exempelvis följande förmågor: beslutsfattande, dela information robust och under sekretess, skapa lägesbilder med fokus på hot som riskerar ge allvarliga nationella konsekvenser, kriskommunikation till allmänhet, förståelse av nya mandat i höjd beredskap, samt larma och starta krisorganisationer.

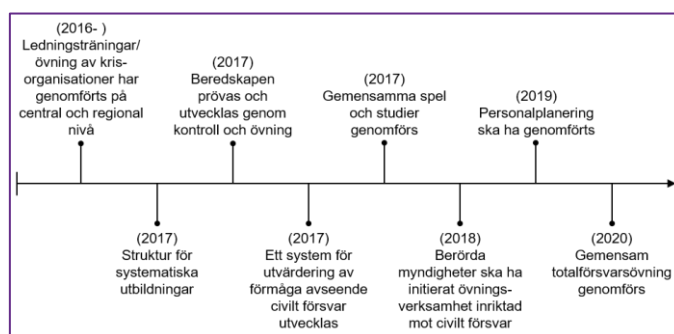
Förmåga att göra svåra prioriteringar, främst i höjd beredskap men även i fredstid. Detta innebär enligt grundsynen att det krävs god kunskap om regelverk och kända principer för prioritering.

Det civila samhällets förmåga att bidra till Försvarens operativa förmåga vid höjd beredskap och krig. Detta område är enligt grundsynen prioriterat och innebär att aktörer som tillhandahåller tjänster/produkter som Försvarens har behov av i höjd beredskap bör genomföra resursförstärkningar på dessa tjänster/produkter. Resursförstärkningen bör enligt grundsynen baseras på en genomförd analys såsom risk- och sårbarhetsanalys, försörjningsanalys eller motsvarande. Sektorn elektronisk kommunikation är ett av de områden som Försvarens redan initialt har utpekats som en sektor som de kommer behöva stöd av.

Grundsynen¹⁷ har även en övergripande aktivitetsplan för perioden 2016-2020. Relevanta delar ur denna plan kopplat till utbildning och övning redovisas i figur 3 på följande sida.

¹⁶ MSB, Försvarens (2016), *Sverige kommer att möta utmaningarna – Gemensamma grunder (grundsyn) för en sammanhängande planering av totalförsvaret*, FM2016-13584:3, MSB2016-25

¹⁷ Bilaga 2, MSB, Försvarens (2016), *Sverige kommer att möta utmaningarna – Gemensamma grunder (grundsyn) för en sammanhängande planering av totalförsvaret*, FM2016-13584:3, MSB2016-25

Figur 3: Övergripande aktiviteter i grundsynen som är av intresse för utbildnings- och övningsstrategin

3.1.2 Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)

FOI¹⁸ har kartlagt utbildningsbehov avseende civilt försvar och har kommit till slutsatsen att samhällets aktörer behöver utbildning inom följande områden:

- Ansvar, uppgifter och roller vid höjd beredskap
- Det moderna kriget
- Informationssäkerhet och sekretess

FOI anser även att kunskap behövs om:

- Egen organisations förmåga under höjd beredskap och krig
- Deltagande i den gemensamma totalförsvarsplaneringen

3.2 Översiktlig sammanställning av behov som framkommit vid genomförda intervjuer

Nedan redogörs per förmågeområde övergripande slutsatser om utvecklings- och övningsbehov.

3.2.1 Extraordinära händelser i fredstid

I intervjuerna framkommer att sektorns förmåga att hantera extraordinära händelser i fredstid, framförallt naturhändelser, generellt sett anses vara relativt god.

De områden som pekas ut som förbättringsområden är: (1) att klargöra mottagande myndigheters förväntningar på innehåll i lägesbilder samt att klargöra sektorns möjlighet att ta fram en sådan lägesbild, (2) fortsatt förbättring av samverkan med geografiskt områdesansvariga samt (3)

¹⁸ FOI (2016), FOI kartlägger utbildningsbehov inom civilt försvar, <https://www.foi.se/press-nyheter/nyheter/nyhetsarkiv/2016-03-18-foi-kartlagger-utbildningsbehov-inom-civilt-forsvar.html>, 2016-11-28

underlättande av prioritering av samhällsviktig verksamhet i fredstid. Det sistnämnda kan genomföras genom att föra dialog om vikten av att teckna rätt typ av avtal.

Aktörerna önskar även öva i skarpare lägen med ett faktiskt bortfall av el och tele. Stabsmetodik samt kriskommunikation med media och allmänhet lyfts också fram som möjliga förbättringsområden. En annan viktig aspekt som lyfts fram i intervjuerna är att involvera fler aktörer i krisberedskapsarbetet, såväl fler roller (framför allt ledningsgrupper) inom de aktörer som redan är involverade, som fler typer av aktörer (t.ex. fibernätsägare och internet-leverantörer).

3.2.2 Höjd beredskap

Sektorns aktörer har, i likhet med andra delar av samhället, behov av att öka sin kunskap om civilt försvar och få förståelse för vad det konkret innebär för deras verksamhet.

Det finns generellt sett en stor vilja bland sektorns aktörer att lära sig mer om civilt försvar och totalförsvar. Aktörerna önskar till exempel få klargjort vilka förberedelser som krävs, hur de förväntas hantera kritiska objekt samt kritisk och krigsplacerad personal, hur lagrummet och roller/ansvar ser ut i höjd beredskap samt hur finansieringen för beredskapsåtgärder ska se ut.

Många lyfter att det är viktigt att ledningsgrupperna i sektorns privata och offentliga organisationer är engagerade i denna fråga. Andra viktiga områden som nämns är övning i att prioritera samhällsviktig verksamhet vid höjd beredskap. Alla intervjuade fastslår att det behöver genomföras övningar högre upp på hotskalan (se figur 1).

Slutligen efterfrågades av ett par aktörer bättre kunskap om kontinuitetshantering relaterat till deras förmåga att kunna upprätthålla stöd till försvarsmakten även vid höjd beredskap.

3.2.3 Säkerhetsskydd

Säkerhetsskyddsförmågan varierar mellan aktörerna men generellt finns en önskan att lära sig mer för att bättre kunna möta det nya säkerhetspolitiska läget och för att få bättre kunskap om gräzonsproblematik och nya typer av krigsföring såsom exempelvis påverkansoperationer.

Det finns också behov av att öka kunskapen om hur underrättelseverksamhet bedrivs mot till exempel samhällsviktig verksamhet. Därtill efterfrågas mer kunskap om hur sekretessbelagda uppgifter kopplat till rikets säkerhet delas.

Generellt behöver medvetenheten om det nya säkerhetspolitiska läget öka och vad det konkret innebär för organisationerna. Varje medarbetare i en samhällsviktig organisation bör ha förståelse för att de är en sådan och för vikten av att skydda organisationens kritiska verksamhet. Denna kännedom måste sedan omsättas i handlingar och en mer säkerhetsmedveten kultur skapas.

3.3 Behov som identifierats i tidigare övningar

I utbildnings- och övningsstrategin för 2013-2015 formulerades sju övergripande mål för periodens aktiviteter, varav sex var kopplade till samverkan.

Genom att analysera resultaten från övningarna Telö 13 och Telö 15 och jämföra dem mot de tidigare satta målen, framgår att samverkan fortsatt präglar sektorns utvecklingsbehov gällande krisberedskap. Inom samverkan nämns återigen ett behov av att förtydliga roller och ansvar, både internt och externt, samt förbättring av samverkan mot aktörer utanför sektorn, framförallt geografiskt områdesansvariga.

I utvärderingarna av övningarna lyfts också prioritering av resurser som utvecklingsområde. Även sektorns kriskommunikation externt mot media och allmänheten kan förbättras och koordineras bättre.

4 Strategiska mål 2017-2021

4.1 Övergripande principer för perioden 2017-2021

All utbildning och övning under perioden 2017-2020 ska syfta till att förbereda sektorn inför Totalförsvarsövning 2020, i vilken samhällets uppbyggda totalförsvarsförmåga ska övas och utvärderas.

År 2021 ägnas till utvärdering av krisberedskapsförmågan i sektorn, till planering och genomförande av Telö 21, utvärdering av denna strategi samt till att ta fram en ny utbildnings- och övningsstrategi för sektorn.

Självskattning och kontinuerlig utvärdering av förmågan är en central del för sektorns implementation av strategin och för kommande strategiarbete avseende krisberedskap. Förslagsvis genomförs en årlig självskattning för respektive aktör i sektorn avseende förmåga att hantera extraordinära händelser och höjd beredskap samt säkerhetsskyddsförmåga.

Strategin ska revideras minst en gång under perioden 2017-2021 eller oftare om behov föreligger.

Mot bakgrund av de behov som identifierats och de krav som ställs har nedanstående åtta strategiska mål för utbildning och övning i krisberedskap identifierats.

4.2 Mål 1: Sektorn ska upprätthålla och utveckla sin förmåga att leda, samverka och kommunicera i extraordinära händelser

Sektorn har en relativt god förmåga att hantera extraordinära händelser, denna förmåga behöver dock upprätthållas och utvecklas. Specifikt utpekade utvecklingsområden är stabsmetodik och kriskommunikation till allmänheten och media. Sektorn behöver även utveckla sin samverkan med områdesansvariga. Generellt kan sektorns kunskap om samhällets krisberedskap också förbättras. Sektorns förmåga att agera i en situation helt utan el och tele bör också provas skarpt i en övning, i vilken t.ex. reservkommunikationsmöjligheter kan provas.

För att målet ska uppfyllas ska följande delmål uppnås:

- Sektorns generella kunskap om samhällets krisberedskap ska öka (inklusive lagrum vid extraordinära händelser)
- Sektorns förmåga i stabsmetodik ska förbättras

- Samverkan med geografiskt områdesansvariga ska förbättras
- Kriskommunikation med media och allmänhet ska förbättras
- Krisberedskapen ska övas i reservnivå

4.3 Mål 2: Sektorn ska under perioden 2017-2021 bredda kunskapen om krisberedskapen i sektorn genom att involvera fler aktörer och fler roller från samma aktörer

För att ha en hög sektorsövergripande krisberedskapsförmåga är det viktigt att krisberedskapsförmågan hos samtliga samhällsviktiga aktörer säkerställs. Det är också viktigt att förutom att utbilda och öva säkerhetsansvariga hos aktörerna även utbilda andra målgrupper såsom exempelvis deras ledningsgrupper i krisberedskap.

För att målet ska uppfyllas ska följande delmål uppnås:

- Fler aktörer, som exempelvis stadsnäten och underleverantörer såsom t.ex. RelaCom etc. ska involveras i större grad i sektorns krisberedskapsarbete
- Sektorns aktörers ledningsgrupper ska utbildas och övas i krisberedskap

4.4 Mål 3: Under perioden ska sektorn ha förtydligat oklarheter i samhället kring roller, förväntningar och möjligheter avseende lägesbilder i en extraordinär händelse

Under intervjuerna identifierades ett behov av att fortsatt förtydliga vissa aspekter kring skapandet och förmedlingen av lägesbilder. Genom att klargöra vad som förväntas och vad som är möjligt, inte minst utifrån informationsdelningsperspektivet av sekretessbelagda uppgifter, kan lägesbilderna skapa mer nytta.

För att målet ska uppfyllas ska följande delmål uppnås:

- PTS ska ha genomfört dialoger med NTSG, Näringsdepartementet, MSB och områdesansvariga myndigheter avseende lägesbildsförväntningar samt möjligheter och begränsningar.
- Sektorn ska ha en tydlig bild över när och hur lägesbilder ska skapas och förmedlas för att skapa mest nytta.

4.5 Mål 4: Sektorn ska under perioden bidra till utvecklingen av samhällets förmåga att prioritera samhällsviktig verksamhet - vid extraordinära händelser och i höjd beredskap

I händelse av avbrott är det önskvärt att kunna prioritera samhällsviktig verksamhet i återställningsarbetet. Vid extraordinära händelser finns inget lagrum som styr vad som ska prioriteras, och återställningen görs i enlighet med de kundavtal som finns. Samhällsviktiga verksamheter behöver bättre kunskap kring vad som påverkar operatörer i dess prioritering vid återställning. Vidare behöver samhällsviktiga verksamheter identifiera hur beroende den egna verksamheten är av elektronisk kommunikation och avropa tjänsteleverans i paritet med detta så de väljer rätt nivå på avtal.

Vid höjd beredskap träder lagar in som möjliggör en mer central prioritering i återställningsarbetet. Här behöver aktörer utbildas och olika scenario övas.

För att målet ska uppfyllas ska följande delmål uppnås:

- Sektorns aktörer ska ha god kännedom om lagrum kring prioritering under höjd beredskap
- PTS ska ha genomfört dialoger med geografiskt områdesansvariga myndigheter (länsstyrelser och kommuner), landsting och andra samhällsviktiga verksamheter avseende vikten av att upphandla robusta kommunikationer för att prioriteras baserat på kundavtal (SLA) i extraordinära händelser
- PTS ska i dialog med andra ansvariga myndigheter och med regeringskansliet delta i dialog avseende förutsättningar och behov av prioritering av samhällsviktig verksamhet i höjd beredskap
- Sektorns aktörer ska utbildas och övas i att verkställa beslut om prioritering av samhällsviktig verksamhet under höjd beredskap

4.6 Mål 5: Innan Totalförsvarsövning 2020 ska sektorns aktörer ha god kunskap om civilt försvar och god förmåga att uppnå de krav som ställs

För att uppnå god förmåga inom civilt försvar behöver sektorns aktörer höja sin kunskap kring civilt försvar så att de kan möta de nya kraven som ställs. I detta ligger att sektorns aktörer ska vara väl förberedda inför Totalförsvarsövning 2020.

För att målet ska uppfyllas ska följande delmål uppnås:

- Sektorns aktörer ska ha kunskap om det moderna kriget, dimensionerande hotbild och det förändrade säkerhetspolitiska läget
- Sektorns aktörer ska ha kunskap om grundsynen¹⁹
- Sektorns aktörer ska ha kunskap om lagrum och regelverk under höjd beredskap och övats i detta lagrum
- Sektorns aktörer ska ha en förståelse för vad totalförsvaret är och innebär för den egna organisationen
- Sektorns aktörer ska ha kännedom om krav på beredskapsplanering avseende kritiska resurser som personal, objekt, ledningsplatser samt krisplaner för den egna organisationen.
- Sektorns aktörer ska ha ökad kunskap om kriskommunikation under höjd beredskap ur ett säkerhetsskydds- och försvarsperspektiv

4.7 Mål 6: Innan Totalförvarsövning 2020 ska sektorns aktörer ha god kunskap om samhällets aktörers roller och ansvar i höjd beredskap

Vid höjd beredskap förändras roller och ansvar i samhället. Aktörerna i sektorn behöver höja kunskapen om hur ansvar och mandat ser ut i samhället vid skärpt beredskap och högsta beredskap.

För att målet ska uppfyllas ska följande delmål uppnås:

- Sektorns aktörer ska förstå sin egen organisations roll, mandat och ansvar i höjd beredskap
- Sektorns aktörer ska förstå vad andra aktörer ansvarar för, har mandat över och förväntar sig av den egna organisationen i höjd beredskap
- Sektorns aktörer ska förstå vilka lägesbilda-behov som finns i höjd beredskap

4.8 Mål 7: NTSG:s samarbete ska innan 2020 ha organiserats så att det även passar höjd beredskap och det nya säkerhetspolitiska läget

Arbete med att utreda NTSG:s verksamhet vid höjd beredskap och krig pågår. Om det visar sig att NTSG ska verka under beredskap och krig ska utbildning och övning inriktas på att NTSG ska kunna möta de behov som identifieras i samband med det arbete som genomförs under ramen för civilt försvar.

¹⁹ MSB, Försvarsmakten (2016), *Sverige kommer att möta utmaningarna – Gemensamma grunder (grundsyn) för en sammanhängande planering av totalförsvaret*, FM2016-13584:3, MSB2016-25

Delmål ska kompletteras i samband med revidering av utbildnings- och övningsstrategin under perioden

4.9 Mål 8: Sektorns aktörer ska under perioden 2017-2021 uppnå en nivå av säkerhetsskydd anpassad till det förändrade säkerhetspolitiska läget

På grund av det säkerhetspolitiska läget blir säkerhetsskydd allt viktigare för sektorn och samhället i stort.

För att målet ska uppfyllas ska följande delmål uppnås:

- Alla aktörer i sektorn ska ha god kännedom om det säkerhetspolitiska läget och antagonistiska hot samt vad det innebär för den egna organisationen
- Kunskapen om informationssäkerhet ska öka
- Utbildning och övning för att erhålla förmåga att motstå, upptäcka och hantera IT-attacker ska öka
- Sektorns aktörer ska ha en ökad förmåga att genomföra säkerhetsanalyser i enlighet med 5 § säkerhetsskyddsförordning (1996:633).
- Sektorn ska öka sin förmåga att hantera och utbyta information som omfattas av försvarssekretess.

5 Aktiviteter och utvärdering

I detta kapitel återges på en övergripande nivå de utbildningar och övningar som planeras under strategins gällande period.

Strategin är ett inriktande dokument och kommer under perioden att brytas ner i mer konkreta handlingsplaner där fler aktiviteter och rekommendationer kommer att specificeras. Handlingsplanerna kommer att anpassas till utvecklingen av samhällets övriga arbete avseende civilt försvar.

5.1 Övergripande utbildningar och övningar i PTS regi

5.1.1 Utbildningar

PTS planerar i början av perioden att genomföra utbildningar för sektorns aktörer i civilt försvar och säkerhetsskydd samt genomföra utbildningar om hot och risker.

PTS kommer även att fortsätta samarbetet med Energiföretagen och Svenska kraftnät för att anordna öppna individuella krishanteringsutbildningar för sektorns aktörer.

5.1.2 Övningar som berör sektorn

Olika aktörer såsom PTS, MSB och Totalförsvaret planerar genomföra ett antal stora övningar under perioden 2017-2021. I figur 4 nedan illustreras dessa övningar.

Figur 4: Större planerade och för sektorn relevanta övningar under perioden 2017-2021

PTS planerar tre sektorsövningar mellan 2017 och 2021. Telö-övningarna genomförs som utbildningar, skrivbordsövningar och simuleringsövningar.

Sektorn kommer under perioden att delta i Totalförsvarsövning 2020. Utvalda delar av sektorn kommer även att delta i Aurora 2017 och i Samö-övningarna 2018 och 2020. Därutöver kommer utvalda delar av sektorn att representeras i andra sektorsövningar.

5.2 Förväntningar på sektorns enskilda aktörer

Vid planeringen av övningar och utbildningar har PTS ett sektorsperspektiv för att säkerställa en god och sektorsövergripande krisberedskap. Fokus i PTS arrangemang ligger därför på att utbilda om påverkan på sektorn och öva samverkan inom och utanför sektorn.

Vid PTS-arrangerade utbildningar och övningar förväntar sig PTS att sektorns aktörer genomför aktiviteten i enlighet med de för det specifika tillfället fastslagna målsättningarna.

När det gäller aktörers enskilda krisberedskapsförmåga ligger ansvaret på aktörerna själva. Det gäller exempelvis ansvaret för att relevant personal utbildas och övas. PTS uppmuntrar därför sektorns aktörer att driva en egen, kompletterande utbildnings- och övningsverksamhet som är i linje med denna strategi.

5.3 Utvärdering

Sektorns aktörer – operatörer, PTS, NTSG – kommer att genomföra självskattningar av befintlig förmåga kopplat till uppsatta mål under perioden.

Syftet med självskattningarna är att få en uppfattning av sektorns aktörers beredskapsförmåga – extraordinära händelser, höjd beredskap och säkerhetsskydd – på en organisatorisk nivå. En första självskattning kommer göras tidigt under strategins verksamhetsår. Efterföljande självskattningar och övningsutvärderingar kommer sedan att jämföras mot tidigare skattningar.

Självskattningarnas resultat kommer att sammanvägas till en bedömning av sektorns förmåga och ligga till grund för eventuell korrigerande utbildnings- och övningsstrategi under perioden 2017-2021. Skattningarna kommer även att användas vid utveckling av kommande utbildnings- och övningsstrategi.

PTS kommer även fortsättningsvis att i samband med utbildningar be deltagare göra en kortare utvärdering av aktiviteten. Det görs i syfte att säkerställa att aktiviteterna fyller sina funktioner, och att aktivitetsmålen uppnås. Det underlättar även arbetet med att identifiera sektorns önskemål för framtida aktiviteter.

Litteratur

FOI (2016), *FOI kartlägger utbildningsbehov inom civilt försvar*,
<https://www.foi.se/press--nyheter/nyheter/nyhetsarkiv/2016-03-18-foi-kartlagger-utbildningsbehov-inom-civilt-forsvar.html>, 2016-11-12

Förordning (2015:1053) om totalförsvar och höjd beredskap

Förordning (2007:951) med instruktion för Post- och telestyrelsen

Förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap

Lag (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap

Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2016), *Nationell Risk- och Sårbarhetsbedömning 2016*, 2015-1464

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Försvarsmakten (2016), *Sverige kommer att möta utmaningarna – Gemensamma grunder (grundsyn) för en sammanhängande planering av totalförsvaret*, FM2016-13584:3, MSB2016-25

Regeringens proposition 2014/15:103 – Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016-2020, Prop. 2014/15:109

Säkerhetspolisen (2010), *Säkerhetskydd – en vägledning*

Säkerhetskyddsförordning (1996:633)

Säkerhetskyddslag (1996:627)

Bilaga 1. Utbildnings- och övningsaktiviteter i den gemensamma grundsynen

I bilaga 2²⁰ i den gemensamma inriktningen (grundsynen) finns en aktivitetsplan. Nedan listas de aktiviteter som kan ha bäring på utbildnings- och övningsstrategin:

- (1) Gemensam Totalförsvarsövning genomförs (år 2020)
- (2) Personalplanering har genomförts – företag med samhällsviktig verksamhet ska påbörja personalplanering (år 2019)
- (3) Senast 2018 ska berörda myndigheter på central och regional nivå ha initierat övningsverksamhet med inriktning på civilt försvar/totalförsvar i syfte att förbereda sina organisationer på deltagande i Totalförsvarsövning senast 2020.
- (4) Gemensamma spel och studier för att få ytterligare underlag för avvägningar, prioriteringar och verifiera tidigare arbeten genomförs. (2017)
- (5) Ett system för utvärdering av förmåga avseende civilt försvar utvecklas. (2017)
- (6) Beredskapen prövas och utvecklas genom kontroll och övning. MSB tar fram ett nationellt koncept för hur funktionsövningar rörande larm och uppstart av krisorganisation kan göras och skapar rutiner för hur detta prövas i samverkan med Försvarsmakten. (2017)
- (7) Det finns en struktur för systematiska utbildningar. MSB tillsammans med Försvarsmakten tar fram ett koncept för systematisk utbildning om totalförsvaret och planeringen för höjd beredskap. (2017)
- (8) Ledningsträningar/övning av krisorganisationer har genomförts på central nivå och regional nivå (2016-). Civila myndigheter behöver delta i Försvarsmaktens ledningsträningar/övningar och Försvarsmakten i motsvarande civila övningar. Ambitionen är att öka deltagandet från civil respektive militär sida i varandras övningar.

²⁰ MSB, Försvarsmakten (2016), *Sverige kommer att möta utmaningarna – Gemensamma grunder (grundsyn) för en sammanhängande planering av totalförsvaret*, FM2016-13584:3, MSB2016-25

Bilaga 2. Ingångsvärden för implementering av strategin

Ett antal ingångsvärden från (främst) intervjuerna avseende framtida implementering av strategin har nedan sammanställts:

Vilka

- Det är viktigt att fortsätta utbilda enskilda individer
- Öva brett - få med fler individer som övas och öka förståelsen generellt
- Säkerställ att ledningar utbildas
- Samöva – samhällsövergripande övningar tillsammans med kommuner, länsstyrelser, elnätsägare och operatörer är viktiga för att öka den sammantagna lokala/regionala förmågan
- Samöva ledningarna på myndigheterna/affärsverken: SvK, PTS, Teracom

Hur

- Bra med öppna utbildningar för individer
- Förslag – etablera öppna grundutbildningar för sektorns aktörer i civilt försvar/säkerhetsskydd
- Integrera civilt försvar och säkerhetsskydd i redan existerande utbildningar
- Öva halvdagar för att få med ledningsgrupper
- Verka för fler egna övningar hos operatörerna
- Stora intensiva simuleringsövningar bör varvas med mindre skrivbordsövningar
- Digitala interaktiva övningar är önskvärt

Vad

- Öva beslutsfattande på flera nivåer - många små övningar med olika ledningsfunktioner
- Öva stabsarbete
- Öva säkerhetsskydd genom att deltagarna i en övning får utgå från något som hänt och sedan får arbeta bakåt för att identifiera omständigheter som lett till att incidenten inträffat. Detta möjliggör identifiering av sårbarheter och ökar medvetenheten om att många små incidenter kan skapa förutsättningar för en större händelse.
- Öva terrorattentat, höjd beredskap och gråzonsproblematik
- Öva övningar med störningar i datakommunikation – allt större beroende av datakommunikation.